

Млинівський державний технолого-економічний коледж

Інструкційна картка Практичне заняття № 24

Дисципліна: Внутрішні незаразні хвороби с/г тварин.

Вид заняття: практичне заняття.

Тема: Аналіз ефективності лікування молодняку з хворобами органів травлення.

Мета заняття: Навчити проводити аналіз ефективності лікування та розробляти заходи профілактики хвороб органів травлення у молодняку.

Методи: демонстрація, бесіда, презентації, аналіз під керівництвом викладача, розробка заходів профілактики, самостійна робота.

Матеріально-технічне забезпечення та дидактичні засоби, ТЗН: молодняк с/г тварин, схеми лікування, інструкції до застосування лікарських засобів, план заходів профілактики, презентації, комп'ютер, проектор.

Література (основна та додаткова):

1. Судаков М.О., Береза В.І. та ін. Внутрішні незаразні хвороби с/г тварин: Практикум. – К.: Вища школа, 1995. – 206 с.
(стор. 173–176)
2. Судаков М.О., Цвіліховський М.І., Береза В.І. та ін. Внутрішні незаразні хвороби с/г тварин / За ред. М.О. Судакова. – К.: Мета, 2002. – 352 с.
(стор. 250–254)
3. Левченко В.І., Кондрахін І.П., Судаков М.О. та ін. Внутрішні хвороби тварин / За ред. В.І. Левченка. – Біла Церква, 2001. – Ч. 2 – 544 с.
(стор. 325–371)

**Робочий зошит. Практичне заняття № 24.
Інструктаж на робочому місці.**

Самостійна робота

Зміст, послідовність виконання завдань.

Завдання 1. Провести аналіз ефективності лікування казеїно-безоарної хвороби, диспепсії, молозивного токсикозу, гастроентериту, періодичної тимпанії, ентералгії, токсичної дистрофії печінки.

Методичні вказівки

Лікування казеїно-безоарної хвороби. При наявності в сичузі телят великих і щільних згустків казеїну радикальним заходом може бути лише оперативне видалення їх, яке внаслідок утруднення прижиттєвої діагностики хвороби є малоперспективним.

При підозрі на проникнення дрібних казеїно-безоарів у пілоричний отвір необхідно виконувати вісцеральну або надплевральну новокаїнові блокади, а

для видалення продуктів гнильного розкладу безоарів проводять промивання рубця і сичуга. Вміст рубця відтягують шприцом Жане, а потім у рубець через зонд заливають 0,3–0,5 л теплої розчину етакридину лактату (1 : 1000), калію перманганату (1:2000–1:3000) і зразу ж його відтягують шприцом. Промивання повторюють 3-4 рази. Перед виведенням зонда в рубець вводять 200–300 мл антисептичного розчину, який щойно застосовували. Промивання сичуга проводять за допомогою зонда Г.М. Даценка три-чотири рази, використовуючи 1 % розчин натрію хлориду, розчини етакридину лактату калію перманганату.

Лікування молозивного токсикозу спрямоване на застосування антидотів, якщо отрути ідентифіковані, та на загальні заходи для ліквідації синдрому диспепсії.

Терапія диспепсії. При виявленні диспепсії у молодняку с/г тварин треба враховувати годівлю маточного поголів'я, особливо в період вагітності. У господарствах лікувальні заходи невід'ємні від профілактичних. Лікування хворих тварин має бути комплексним.

При легкій формі диспепсії (простій) протягом першої доби новонароджених тварин утримують на напівголодній дієті, для чого один-два рази на добу чергове вигоювання молозива замінюють однаковим за об'ємом ізотонічним розчином натрію хлориду. Тваринам вигоюють настій ромашки, кінського щавлю, міцний чай, відвар дубової кори. Для вигоювання застосовують соскові напувалки. Телятам дають по 100-150 мл, а ягнятам і поросяткам по 20-30 мл. Дають ацидофільне молоко, штучний і натуральний шлунковий сік, АБК, ПАБК. Добре зарекомендував себе 0,1 % розчин таніну (1 г на 1 л) і його похідні. Усередину призначають танальбін, теальбін, тесальбен (0,5 г теальбіну, 0,1 г фенілсаліцитату і 0,1 г бензонафтолу), сульфаклорамфен (одну-дві таблетки).

При тяжкій формі диспепсії (токсичній) проводять індивідуальне комплексне лікування.

По-перше, необхідно звільнити травний канал від неперетравлених продуктів розпаду молозива за допомогою нососичужного зонда (зонди Даценка або Анохіна) і теплої 1 %-го розчину натрію хлориду, а також очищувальних клізм.

По-друге, слід нормалізувати секреторні й мікробіологічні процеси в травному каналі шляхом вигоювання тваринам дієтичних і лікарських речовин (натурального, штучного шлункового соку, ПАБК, настоїв лікарських трав).

По-третє, пригнічувати розмноження і життєдіяльність патогенної мікрофлори в травному каналі за допомогою протимікробних засобів – антибіотиків, сульфаніламідів, похідних нітрофурану. Вибирають ці засоби з урахуванням бактеріальної чутливості до них мікроорганізмів кишкового або шлункового вмісту, взятого від хворих тварин. Антибіотики дають 3-4 рази на добу протягом 3-4 днів. Ефективними є антибіотики широкого спектра дії.

Із сульфаніламідів краще діють фталазол, фтазин, сульгін. Дають їх хворим тваринам 3 рази на добу з розрахунку 0,02 - 0,03 г/кг протягом 3-4 днів.

Якщо антибіотики й сульфаніламідів не проявляють терапевтичної дії, призначають всередину похідні нітрофурану – фурацилін, фуразолідон,

фуразолін, фурадонін, фурагін – 2-3 рази на добу протягом 3-5 днів підряд з розрахунку 2–5 мг/кг. Ефективний для введення всередину фенілсаліцилат з розрахунку 0,02–0,03 г на 1 кг маси тіла по 2-3 рази на добу 3-4 дні. Добре зарекомендували себе ентеросептол, інтестопан, сульфаклорамфен.

По-четверте, ведуть боротьбу із зневодненням та інтоксикацією організму введенням всередину, підшкірно, внутрішньовенно, внутрішньочеревно електролітних та ізотонічних розчинів. Ефективне введення стерильного ізотонічного розчину натрію хлориду з 5 % розчином глюкози в рівних співвідношеннях підшкірно по 10 – 20 мл або внутрішньовенно по 5 – 10 мл на 1 кг маси тіла тварини. У таких самих дозах можна вводити розчин Рингера. Розчин складається з 9 г NaCl, 0,2 г калію хлориду, 0,2 г кальцію хлориду, 0,2 г натрію гідрокарбонату, 1 г глюкози і 1000 мл дистильованої води.

Ефективне внутрішньочеревне введення ізотонічних сумішей за І.Г. Шарабріним, В.А. Черкасовим, М.Х. Шайхамановим. Суміші вводять по 700–1000 мл телятам, поросяткам – 100–300 мл раз на добу протягом кількох днів.

При легкій формі диспепсії вводять суміші № 1 і № 2, при тяжкій формі – № 3 і № 4. Одночасно з сумішами можна вводити телятам внутрішньочеревно по 200 – 400 мл цитратної материнської крові. При гіповітамінозах до сумішей додають концентрати вітамінів А (50–100 тис. МО), Д (100–200 тис. МО), В₁ (10–20 мг) і С (100–200 мг).

Для усунення інтоксикації телятам і лошатам вводять внутрішньовенно глюкозу (20 - 40 мл 20 % розчину один-два рази на добу) з додаванням аскорбінової кислоти (100 мг). При ураженні міокарда внаслідок інтоксикації терапевтичний ефект дає тіамін – вітамін В₁. Препарати вітаміну В₁ – тіаміну бромід чи тіаміну хлорид призначають підшкірно або внутрішньом'язово у дозах: телятам по 50–100 мг, поросяткам по 10 – 20 мг.

По-п'яте, слід активізувати захисні сили організму хворих тварин введенням гамма- і поліглобуліну, застосуванням гемотерапії, білкових гідролізатів, новокаїнової блокади.

Телятам-гіпотрофікам вводять один-два рази на добу протягом 2-4 днів гамма-глобулін крові ВРХ, неспецифічні глобуліни в 5-10 %-й концентрації внутрішньом'язово по 1 - 2 мл на 1 кг маси тіла. Вводять цитратну кров матерів (внутрішньом'язово по 1– 1,5 мл на 1 кг маси тіла).

Рекомендовано внутрішньовенно вводити телятам свіжу сироватку крові від здорових корів з розрахунку 15-20 мл на 1 кг маси тіла на добу (дрібними дозами через три-чотири години), в суміші з 5 %-м розчином глюкози.

Застосовують підшкірне або внутрішньом'язове введення білкових гідролізатів (гідролізину Л-103, амінопептиду-2 та інших) в дозах 50 – 150 мл (телятам) в підігрітому до температури тіла стані.

Застосовують новокаїнову надплевральну блокаду за В. В. Мосінім.

По-шосте, слід створювати оптимальні гігієнічні умови утримання і годівлі хворих тварин.

Терапія гастроентериту. Тваринам призначають голодну й напівголодну дієту на один-два дні. Після голодної дієти встановлюють щадний режим годівлі. Якщо виникає гастроентерит з переважанням бродильних процесів,

раціон збагачують білковими кормами, а якщо з переважанням гнильних процесів – вуглеводами. Травоїдним згодують високоякісне сіно, моркву, свіжу траву, високоякісний кукурудзяний силос, осолоджений зерновий корм, буряки, сінне борошно. Призначають мінеральну підгодівлю. Свиням дають варені вівсяні та ячмінні каші, дріжджований корм, кормовий вітамін В₁₂, ПАБК, АБК, собакам – м'ясний фарш, бульйон, вівсянку, молоко, вітаміни В₁, В₁₂ Кількість води не обмежують.

Для запобігання розвитку кишкової інфекції застосовують сульфаніламиди, антибіотики, похідні нітрофурану.

Призначають штучний або натуральний шлунковий сік, гіркоти, штучну карловарську сіль (при підвищеній кислотності шлунка). При проносі застосовують в'язучі засоби.

На практиці ефективно зарекомендували себе в комплексному лікуванні байо-н-окс (премікс) всередину з кормом молодняку свиней 0,5 - 1 кг на 1 т корму; атаветрин великій рогатій худобі, свиням 1 мл на 15 кг маси внутрішньом'язово одноразово; байтрил (таблетки) по 15, 20, 150 мг всередину собакам і котам по 5 мг на 1 кг маси; байтрил 5 %-й телятам підшкірно та свиням внутрішньом'язово по 1 мл на 20 кг маси протягом 5 днів; енроксил 10 % великій рогатій худобі підшкірно, свиням внутрішньом'язово по 2,5 мл на 100 кг маси один раз на добу протягом 3 днів; егочин великій рогатій худобі, козам, вівцям, свиням внутрішньом'язово 1 мл на 10 кг маси; ветрим коням, великій рогатій худобі, козам, вівцям 1 мл на 14 кг маси один раз на день протягом 5 днів, свиням 1,5 мл на 14 кг маси один раз на день протягом 5 днів, собакам 2 мл на 10 кг маси один раз на день протягом 7 днів; ген-таміцин 4 %-й внутрішньом'язово великій рогатій худобі 0,5–1,25 мл на 10 кг маси кожні 8–12 год протягом 3 днів, коням 0,50 - 1,0 мл на 10 кг маси кожні 8 год протягом 3 днів, свиням 0,50 - 1,0 мл на тварину кожні 8 - 12 год протягом 3 днів, собакам і котам 1,25 мл на 10 кг маси кожні 12 год протягом 4 днів; катозал внутрішньовенно, внутрішньом'язово, підшкірно коням та великій рогатій худобі 10-25 мл, свиням 2,5–10 мл, хутровим звірям 0,5–2,5 мл, собакам 0,5-5 мл; вітамін АВ₃Е (розчин для ін'єкцій) внутрішньом'язово або підшкірно коням та великій рогатій худобі 10 - 20 мл на одну голову, свиням 5-8 мл на одну голову, собакам та котам 2 - 4 мл на одну голову.

Для ослаблення больових відчуттів прикладають грілки, застосовують тепле обкутування, всередину – настойку беладони, підшкірно – анальгін.

Лікування періодичної тимпанії. Для зменшення тиску переповнених газами передшлунків на діафрагму, легені і серце, поліпшення газообміну і відновлення відрижки газів тварину ставлять таким чином, щоб передня частина її була вище задньої і проводять масаж лівої пахвини. Гази з рубця виводять через зонд. Зручним є зонд, запропонований В.М. Соколюком (1999). Особливістю конструкції цього зонда є наявність на його кінці гумової кульки. Після введення зонда у цю кульку через додаткову магістраль нагнітається повітря. Це забезпечує постійне знаходження кінця зонда над рівнем рідини в рубці. Довжина зонда 135-170 см, зовнішній діаметр – 7 мм. Кінець зонда має

два латеральні отвори, а нижче і між ними розміщена гумова надувна кулька. Зонд може залишатися в рубці протягом двох і більше днів.

Всередину телятам дають водний розчин аміаку (3-5 мл на 0,5 л води), для вбирання газів застосовують свіже молоко по 500 мл двічі на добу та адсорбенти: магнію окис – 3-10 г, активоване вугілля з деревини – 20-30 г у 1 л води, ентеросорбент (0,1 г/кг маси). Для зменшення бродильних процесів і утворення газів у рубці застосовують усередину 2 %-ний розчин іхтіолу в лозі 50-200 мл, молочну кислоту – 2-3 мл з 0,5 л води, тимпанол – 0,4-0,5 мл/кг маси з попереднім розведенням водою у співвідношенні 3:10. Використовують засоби, що посилюють моторну функцію передшлунків.

У випадках, які загрожують життю тварини, виконують руменоцентез голкою для взяття крові. До раціону телят включають сіно, коренеплоди і силос доброї якості, припиняють згодовування кормів, що легко зброджуються. Денну норму кормів згодовують за 4-5 разів. Телят, які перехворіли на періодичну тимпанію, слід витримувати 2-3 дні на напівголодній дієті.

Лікування ентералгії. Тварину поміщають в окремий станок і не дають корму 10–12 годин. Застосовують проти спазматичні препарати (атропін у дозі 0,01–0,02 г), болезаспокійливі (анальгін всередину в дозі 2–3 г). Внутрішньо вводять 2–5 г іхтіолу, добре розведеного в гарячій воді а потім змішаного з 200–500 мл молока або води кімнатної температури. Через 10–15 хв після введення цієї рідини приступи неспокою проходять.

Лікування токсичної дистрофії печінки. Ліквідовують причини, призначають легко перетравні дієтичні корми. Поросятам згодовують картопляне пюре, вівсяний кисіль. В комбікорм лактуючим свиноматкам вводять селеніт натрію, токоферол, метіонін. Хворим тваринам дають АБК, ПАБК, токоферол, ретинол тіамін. Поросятам одноразово вводять внутрішньом'язово 0,1 % розчин селеніту натрію в дозі 2,0–2,5 мл. Роблять внутрішньом'язові ін'єкції тетравіту (можна і внутрішньо).

Завдання 2. Розробити заходи щодо профілактики хвороб органів травлення у молодняку с/г тварин.

Методичні вказівки

Профілактика казеїно-безоарної хвороби має бути спрямована на повноцінну годівлю матерів з тим, щоб уникнути зміни складу і властивостей молозива, своєчасне і правильне випоювання телят (діаметр отворів у сосці має бути не більше 2 мм). Слід практикувати підсисний метод випоювання телят, застосовувати підставки для бідончиків, закріплюючи їх у стінці клітки.

Оскільки утворенню безоарів сприяє нестача кальцію, варто випробувати добавку 30 мл 10 % розчину кальцію хлориду на 1 л молозива. Із молочної сироватки готують спелакт, який застосовують перорально з першого дня життя в дозі 3,0–3,5 мл/кг маси, три рази на добу, за 15–20 хв до годівлі протягом 3–5 днів. Таким же чином використовується лактолізат.

Профілактика молозивного токсикозу полягає у контролі за якістю кормів, використанні у раціоні корів в останній період сухостою лише якісних кормів, запобіганні різним хворобам, які зумовлюють нагромадження в

організмі матері шкідливих продуктів (ацетонових тіл та інших).

Профілактика диспепсії. Велике значення має організація повноцінної годівлі й гігієнічні умови утримання тварин-матерів у період вагітності, контроль рівня і характеру обміну речовин в організмі цих тварин.

Створюють відповідні гігієнічні умови при прийманні новонароджених телят, поросят, ягнят, лошаг, а також при утриманні, догляді та годівлі.

Профілактика гастроентериту. Треба суворо дотримуватися технології підготовки кормів до згодовування, не допускати згодовування недоброякісних кормів, забезпечувати тварин якісною питною водою.

Профілактика періодичної тимпанії ґрунтується на дотриманні правил переведення з молочної на рослинну годівлю, ранньому привчанні телят до поїдання грубих і концентрованих кормів.

Профілактика безоарної хвороби ґрунтується на збалансованій годівлі маточного поголів'я, використанні брикетів-лизунців, полімінеральних преміксів, які містять солі кобальту, міді. Необхідна збалансована годівля за кальцієм, фосфором, натрієм та вітаміном Е.

Усім ягнятам неблагополучної ферми рекомендується випоювати 3-5 % розчин йоду по 5-10 крапель в 30-40 мл води двічі з інтервалом 5-6 днів. Телятам молозиво і молоко випоюють з дотриманням правил.

Профілактика ентералгії. Необхідно дотримуватись режиму і гігієни годівлі. З метою надання своєчасної допомоги тваринників навчають методам розпізнавання хвороби і вони повинні почати лікування не чекаючи приходу спеціаліста ветеринарної медицини.

Профілактика токсичної дистрофії печінки. Не допускають згодовування недоброякісних кормів. В зонах селенової недостатності тваринам рекомендується вводити одноразово внутрішньом'язово або підшкірно 0,1 % розчин селеніту натрію, або включати його в склад комбікорму. Свиноматкам рекомендується вводити внутрішньом'язово 0,1 % розчин селеніту натрію (0,05–0,1 мг на 1 кг маси тіла) за 25 днів до опоросу.

Висновок.

Після виконання завдань студенти повинні

Знати: Схеми лікування хвороб у молодняку с/г тварин, інструкції до застосування лікарських засобів, заходи профілактики хвороб органів травлення у молодняку с/г тварин.

Вміти: Проводити аналіз ефективності лікування та розробляти заходи профілактики хвороб органів травлення у молодняку с/г тварин.

Заключний інструктаж і завдання додому

1. Оформлення звіту практичної роботи в зошиті.

2. Прибирання робочих місць.

Л. 1. С. 173–176.

Л. 2. С. 250–254.

Л. 3. С. 325–371.